

Оксана Дерев'янка

доцент, кандидат філологічних наук, Івано-Франківськ

Вікторія Пітиляк

студентка

Лінгвокультурологічна специфіка концепту “сім’я” на пареміологічному рівні англійської мови

Як відомо, вивчення мови не може бути відокремлене від концептуалізації людиною навколишнього середовища, бо вона є одним із найважливіших процесів пізнавальної діяльності людини, що полягає в осмисленні нею наявної інформації про навколишній світ, котра зрештою веде до утворення концептів, концептуальних структур, всієї концептуальної системи [1: 12]. Об'єктами лінгвістичного аналізу стають насамперед основні, ціннісні концепти, які тісно пов'язані з культурою народу й найяскравіше відбивають специфіку його мовної свідомості.

Одним із універсальних ключових концептів для більшості етнічних культур є концепт *сім'я*. Його досліджували на матеріалі різних мов, зокрема української – Яковлева В.Б. (2008), англійської – Бігарі А.А. (2006), Ваховська Л.Ф. (2003), Терпак М.А. (2006), російської – Антонов А.І. (1998), Чистякова О.М. (2004) та в порівняльному аспекті – англійської та української – Ковальчук О.А. (2003), російської та французької – Железна Ю.В. (2009) російської, англійської та французької – Сорока Т.В. (2008) тощо.

Значущість цього концепту пояснює наявність великої кількості мовних одиниць для його фіксації, а також той факт, що даний концепт є темою багатьох прислів'їв та приказок, поетичних і прозових творів тощо.

Метою даної статті є розкриття лінгвокультурної специфіки концепту *сім'я* на пареміологічному рівні англійської мови.

Об'єктом нашого дослідження слугують англійські прислів'я та приказки (у мовознавстві поширений термін “паремія”), тому що саме у

пареміологічному стоці англійської мови розкриваються не лише універсалії загальнолюдського життєвого досвіду, а й подаються неповторні зразки національної логіки та світооцінки, що, у свою чергу, дозволяє виявити особливості мовної репрезентації даного концепту в англійській мові. Зауважимо також, що саме у пареміях відображені усі когнітивні процеси, пов'язані з досвідом та пізнавальною активністю особистості.

Основні уявлення представників англійського етносу про сім'ю можна подати в наступних змістовних *логемах*:

1. Сім'я – це подружжя

1.1. Шлюб як початок сім'ї	<i>Marriages are made in heaven</i> <i>Marry in haste, repent at leisure</i>
1.2. Відносини між чоловіком і дружиною	<i>A good husband makes a good wife</i>
1.3. Подібність між членами подружжя	<i>Birds of a feather flock together</i>
1.4. Взаємовплив чоловіка і дружини	<i>What's good for the goose is good for the gander</i> <i>Every man can rule an ill wife but him that has her</i>
1.5. Обов'язки членів подружжя	<i>Men make houses, women make homes</i> <i>A woman's work is never done</i>

Ця змістова логема дозволяє припустити, що для англійців початком сім'ї є шлюб чоловіка і жінки, які за весь період сімейного життя взаємовпливають одне на одного і стають подібними. Очевидним є також те, що англійській сім'ї властиве розмежування обов'язків подружжя, тобто існують такі поняття, як жіноча та чоловіча робота.

2. Сім'я – це батьки і діти

2.1. Подібність між батьками і дітьми	<i>The apple never falls far from the tree</i> <i>A tree is known by its fruit</i> <i>A bad tree does not yield good apples</i>
2.2. Місце дітей у сім'ї	<i>He that has no children knows not what love is</i> <i>Children are a poor man's riches</i> <i>A son is a son 'till he gets him a wife; a daughter's a daughter all her life</i>
2.3. Роль виховання і дисципліни в сім'ї	<i>Spare the rod and spoil the child</i> <i>The tree must be bent while young</i> <i>Give a child his will and he will turn ill</i>

Отже, сім'я для представників англійського етносу – це, насамперед, батьки і діти, між якими існує безмежна любов, міцний зв'язок і генетична подібність. Діти вважаються найбільшим скарбом своїх батьків, але останні, в свою чергу, також не забувають про ключову роль виховання і дисципліни в сім'ї.

3. Сім'я – це власний дім

3.1. Дім – це початок сім'ї	<i>Charity begins at home</i>
3.2. Цінність власного дому	<i>A man's home is his castle</i> <i>East or west, home is best</i>
3.3. Унікальність власного дому	<i>There is no place like home</i> <i>Every bird likes its own nest</i> <i>The wise woman builds her home, but the foolish tears it down with her own hands</i>

Дана логема вказує на те, що сім'я для пересічного англійця асоціюється із власною домівкою, де живуть його найрідніші люди, і куди завжди хочеться повертатися. Дім кожного англійця – це його власна унікальна фортеця, яку він будує, оберігає, і в якій завжди почувається щасливим.

4. Сім'я – це найбільша цінність

4.1. Міцність кровного зв'язку	<i>Blood is thicker than water</i>
4.2. Сім'я як особиста потреба кожної людини	<i>None but a mule denies its family</i> <i>His hat covers his family</i>

Із даної логеми можна зробити висновок, що кожній людині властива як фізична, так і моральна потреба мати сім'ю. А для представників англійської культури, зокрема, кровний зв'язок є найміцнішим. Отже, сім'я – це поняття, яке репрезентує основну життєву цінність більшості британців.

5. Сім'я – це родина

5.1. Зв'язок між батьками і онуками	<i>One of the life's greatest mysteries is how the boy who was not good enough to marry our daughter can be the father of the smartest grandchild</i> <i>Perfect love sometimes does not come until the first grandchild</i>
5.2. Цінність далеких родичів	<i>Best to seek out a relative's open arms</i>

Очевидно, що концепт “сім'я” для представників англійського етносу – це всі близькі родичі, між якими інколи існує міцніший зв'язок, ніж між батьками і дітьми (наприклад, любов до внуків здебільшого перевершує любов до власних дітей). Дана логема також підкреслює цілковиту готовність родичів допомогти, якщо в цьому виникає потреба.

Отже, концепт “сім'я” є одним із центральних і найбільш значущих в англійській мові. Про це свідчить велика кількість паремій, які в своєму змісті розкривають майже всі аспекти сімейного життя і широкий спектр родинних цінностей. Логеми, за допомогою яких ми намагались репрезентувати уявлення британців про сім'ю, вказують на те, що для них сім'я – це, насамперед, відносини між подружжям, які за період спільного життя уподібнюються одне одному і стають одним цілим. Сім'я – це також батьки і діти, між якими існує беззаперечний зв'язок, що проявляється в їх генетичній подібності. У більшості

людей та у представників англійського етносу зокрема, існує природна потреба у створенні сім'ї, яка для них асоціюється із власною домівкою, де за родинним столом збираються всі родичі, і куди завжди хочеться повертатись. Отже, спектр проаналізованих паремій торкається всіх аспектів сімейного життя, що в черговий раз підкреслює важливість даного концепту для англійського етносу.

Література:

1. Григоренко Т. В. Етнографічна лексика і фразеологія у складі української літературної мови: Автореф. дис. ...канд.філол.наук: 10.02.01/ Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. – Умань, 2005. – 23 с.